

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gl. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“. Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Jezik in država.

Ko bi bili pisali članek o jeziku in poleg njega o državi v srečnej dobi pred nágodbo z Magjari, konfisciral bi bil vitez Šmerling, stvarnik centralizacije, ne samo list, temveč tudi njegovega urednika.

Preživeli smo te hude čase: svobodo in enakopravnost so si zapisali vsi posamezni narodi mogočne Avstrije na svoje zastave in zahtevajo, da se jim da, kar jim gre po božjej in človeške pravici. Izvršitev enakopravnosti pa je v rokah tistih, ki vodijo državno krmilo.

Baš zdaj sedi na odločilnem mestu mož, ki si je zapisal sam svoj program, namreč: Jezik in država. Mnogo se je že pisalo in prepiralo o tem programu, da, ko bi bila pala le deseta vrstica na rodovitno zemljo, bil bi že zdavnaj izvršen. Upirali so se mu vedno z izgovori, da izvršitev tacega programa v splošnem interesu vse države nij mogoča; kazal se nam je s ponosom le jeden jezik, ki jedin more vezati razne narodnosti v jedno mogočno celoto; in naposled, kar je bilo najhujše, očitalo in posmehovalo se nam je, češ: Predrznost je zahtevati javne pravice, za jezik neomikan in brez literature!

Ne sodimo danes o teh krivicah, niti o naših posebnih zahtevah. Beračili smo dovolj in plačali uže naprej in precej drago pričakovane pravice, saj je znano da: „Niuna cosa costa piu cara di quella, cui comprano le preghiere.“ Ozrimo se čisto raz nevtralnega stališča na gori navedeni program.

Jezik in država, kdo si more misliti jeden pojem brez družega. Beseda ali jezik je tista vez, ki spaja v posameznej družini razne ude v blagostanu in harmoniji pod poveljstvom starešine, ki posluša prošnjo in pritožbo vsacega izmed njih in razsoja njegove razmere proti celoti in nasproti. Jednako je v državi, če je osnovana na nacionalnej podlagi. Kjer govore posamezni udje države jeden in ist jezik, ondu je tudi le jeden občevalni ali državni jezik.

Drugače je v mnogojezičnih državah. Ker se naglaša v državah sploh le jeden občevalni jezik, potem so mnogojezične države uže v principu nepopolne. Ako občuje država s svojimi udi le v jednom jeziku, in daje le temu pravico, potem ignorira vse druge narodnosti, kakor bi ne bile v njenej zvezi. In zopet, če iščejo posamezne narodnosti vsaka svojemu govoru zaščitja in prava, a država jih ne ume ali poslušati neče, potem se godé nasprotné krivice ali boljše rečeno, blagor državne zveze je le ideal, v resnici mrtva stvar.

Taka država lahko izgubi ne le zaupanje pri posameznih udih, temveč tudi svojo pravo moč, ker je njena uredba le jednostranska in sem ter tja le za posamezne aktivna. „Država

pa, ki svoje zaupanje izgublja, pada urno raz visočine svoje svetovne oblasti in je podobna lehkomišelnemu človeku, ki životari le od danes do jutri“. Te pomenljive besede je govoril v francoskej zbornici Thiers, in vsa Francoska mu je ploskala in razumela njegovo sodbo.

Jezik je politika, to gaslo je veljalo vsem omikanim državam. Imeniten nemški državnik pravi: „Pogoj političnega življenja je pravica enakopravnosti, ki vsakemu svoje pušča in ne privoli, da bi se tudi najmanjšemu iz njegove srede godila krivica.“

Teh krasnih besedij ne moremo umeti mi drugače, kot, da govore o enakopravnosti ne samo posameznih ljudij in stanov, temveč narodnostij in njihovega jezika. Saj kdor pravi, da skrbi za nas a nas zasmehuje, če govorimo v njegovej hiši svoj jezik, je ali lažnik, ali pa tako nesramen, da najsvetejše dolžnosti gostoljubja z nogami tepta.

Jezik in država, država in jezik sta tako identična pojma in se krivda jednega dotika družega, ali pa je njihova vez nenaravna, le problematična. Tudi poslednje so umeli uže od nekdanj državniki in poskušali s silo in po nenaravnem potu izrovati ljudstvu čut ljubezni do materinega jezika in potujčiti polagoma posamezne narodnosti „jednojezične“ državi na korist. Znano je, da je prepovedala neka država svojim vojakom, ki so bili poslani iz domovine, prepevati domače pesni in svirati znane melodije, ker je marsikateremu izmed vojakov tožilo se po domu, ko je čul na tujej zemlji premile domače glasove, da je ubežal! Ako ima jezik sto in sto milj od domovine tako nepresežno moč, kakovo mora imeti stoprav ondu, kjer ga govori ves narod, in kakov čut mora izbuditi v posameznem, ako se žali ali prezira materin jezik.

Pri nas, se vé da, tisti zagrizeni ustavoverci, verni Šmerlingovi sinovi, nečejo vedeti ničesar o programu: jezik in država; le z nemškim oljem mažejo državno mašino, boječ se, da, ako bi bila primešana le kaplja slovanskega, bi zarujavela kolesa in onemogla! Trn v peti jim je vsak, ki se ne klanja njihovim idejam, ki je le v „principu“ — žal, da ne tudi v dejanji — drugačnih mislij. Centralizacija je tisto deblo, katerega se oprijemajo, kakor potapljačji se barknega jambora, in decentralizacija jim je znamenje popolnega oslavljenja njihovega gospostva.

Vender pomagalo jim ne bode naposled nič. Devetnajsti vek je izbudil program: jezik in država, in izvršil ga bode tudi tako gotovo, kakor je izvel načelo o osobnej enakopravnosti posameznih stanov človeške družbe. Kar sta rodili zavest in prepričanje ne jednega človeka, temveč vseh narodov sveta, se ne dá

odpihniti od nasprotnega vetriča; iz skrivne iskre splameni silna gromada, iz katere se prej ali pozneje dvigne Fenis ter na pepelu in razvalinah zgradi davno zaželjeni dom. V teoriji je uže davno pripoznan program o jeziku in državi; nanj počasi in počasi stavljamo gradnjo enakopravnosti. Počasi gre izpod rok grajenje, ker, kakor pogorelci, beračimo kamenja in lesa. Mogotci, radodarnije odpirajte roke — pomislite: „Justitia regnorum fundamentum“. L — s.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 7. oktobra.

Vedno se po listih še razpravlja, ali se snideta **avstrijski in ruski car**. Pri tem se ve da novinarji ne morejo si kaj, da bi ne delali raznih kombinacij o deljenji orijenta.

Istinito, kdor se hoče logike učiti, prebira naj pridno govore avstrijskih **nemško-nacionalcev**! Le čujte, zakaj ne more obstati Taaffejevo ministerstvo. Učeni nemško-nacionallec stopil je v svoje modrosti pred volilce in dejal: „Ministerstvo Taaffejevo uže radi tega ne stoji nad strankami, ker nij skušal približati se ustavovercem“. Potem pa mu obeta gotov pad. Ali nij to modro in učeno? Se ve, da taka trditev je izmišljena za politične otroke, ki nikdar ničesar o politiki slišali nijso in ni pojma njmajo o tem, kar se godi v državnem zboru. O takih bedarijah skoraj škoda govoriti.

V **hrvatskem** saboru vršilo se je nekaj burnih nastopov, ker neodvisna stranka z vso odločnostjo terja, da se Hrvatskej vteloži Reka. Tudi mnogim neprijetnim prizorom je dalo povod zadnje pritiskanje vlade pri volitvah na volilce, ker se je to v saboru omenjalo in sicer jako živo in odkritosrčno. O eksaltiranih napadih Starčevićancev skoraj nij vredno omenjati, kajti prestopali so uže meje dostojnosti.

Vnanje države.

Poluradni „Journal de St. Petersburg“ oznanja, da se bode **Srbija** še v teku tega leta proglasila kraljestvom.

Oficijozni **francoski** list „Telegraphe“ hoče vedeti, da misli predsednik republiki koj ali pa vsaj nekaj časa prej, predno se snide zbornica, poklicati Gambetto k sebi in mu naročiti, naj sestavi nov kabinet, pri tem pa da bode popolnem prost v izbiranju svojih kolegov. Po poročilih tega lista bode ministerstvo Ferryjevo kmalu dalo ostavko, morda še v teku tega tedna.

Proti kancelarju **Bismarku** nastavili so njegovi nasprotniki vse orožje, da bi ga politično ubili, ali vsaj njegov vpliv zmanjšali ali uničili; očitali so mu celo, da je socijalni demokrat. Proti takemu obdolženju zagovarja ga „Provinzial Corr.“ in trdi, da je Bismark povsem zavzet za ljudstvo, da ga hoče rešiti pred socijalistično obupljivo politiko in ga zopet pripeljati kot dobre državljane nazaj v naročje državi.

Vsako leto začenja navadno v meseci oktobru **angleška** politika vzbujati se. V tem času govoré se razni govori, ki pojasnjujejo notranjo in vnanjo politiko. Letos pa se

je dozda še malo znamenitega govorilo. Nekolike pomembe je govor, katerega je govoril Northcote, nekdanji voditelj konservativne stranke v spodnji zbornici. On je priporočal konservativcem čuječnost. Potem je govoril o notranji in zunanji politiki vlade in časih prav piko kritiko izrekel o njenih činih. „Povsod, kam se ozremo“, dejal je, „je vse poniževalno za Anglijo. V Irskeji ni deželna bila (zemljiški zakon) naredila miru; v Transvaalu je položaj resen; colne obravnave s Francijo ne kažejo nič kaj veselega“. Umeje se, da so pač le to misli konservativca, ki neče na noben način napredovati in v vsakem koraku liberalne vlade hoče videti opasnost za državo.

V Irskeji so razmere vedno slabejše. „Vstaja se javno pridiguje“, pišejo „Times“ v dopisu iz Dublina, „krinka, ki jo je do zdaj zakrivala, se je odvrгла in javno se oznanja, da le „Irska za Irce“, tla in suverenstvo dežele zamore ljudstvo zadovoljiti. Parnell, katerega smatra ljudstvo najvišjim vladarjem dežele, priznal je v nedeljo javno, da je to (vstaja) smoter zdanje agitacije. Senton ponavljal je tudi ta program v nagovoru na novo društvo, ki se zove „društvo mladih Ircev“. Taki govor, kakor se samo ob sebi umeje, unemajo že itak razjarjeno ljudstvo. Zda ljudstvo že le bolj vpije: „Proč z angleško vlado v Irskeji“.

Turčija je baje poslala v Egipt komisarja Ali Fuad in Ali Rizani, ki naj bi v sporazumljenji s kedivom preiskavala o težnjah vojske proti nekaterim funkcionarjem. Anglija pa s tem korakom Turčije nikakor ni zadovoljna in baje se je obrnila do sultana, naj kar najbrže pokliče odposlana komisarja nazaj.

Dopisi.

Iz Trsta 4. oktobra. [Izv. dop.] (Deželni zbor. Tržaška kupčija. Zmes.) Naš deželni zbor je imel doslej dve seji. V drugi seji je poslanec dr. Vidacovich od skrajne levične stranke močno tožil nad nemarnostjo naše namestnije. Toliko in toliko postav, rekel je, smo sklenili, a ni jedna nij bila potrjena, toliko in toliko želj smo izrazili, toliko in toliko prošenj izročili, a ni jedne nam nijso uslišali. Res je vselej vladni zastopnik obetal, da bode vlada vse storila, da se sankcionirajo postave ter se uslišijo naše želje, prošnje in resolucije — a te obljube so bile le prazne besede. Nij čuda, da je zadnjič uradni list „Osservatore Triestino“ v uvodnem članku skušal dokazati, da tržaški deželni zbor nijma nobene važnosti, ker je ob enem tudi mestno starešinstvo, da se ne more in ne sme meriti z deželnimi zbori drugih kronovin. Tako sodi tržaško namestništvo o našem deželnem zboru, gotovo pa o njem tako ne misli ministerstvo v Beči, ki dobro vé, da naš zbor ima tiste pravice in dolžnosti kot vsak deželni zbor v katereji koli velikej deželi. Zato ne bode naš zbor niti v bodoče deloval v korist deželi z navdušenjem, ki izvira le iz zaupnosti, ampak le s prepričanjem, da stori svojo dolžnost.

Poslušalci, kot sem zadnjič omenil, se nijmo čudili tem tožbam. Namestništvo je najbrže sprevidelo, kako napačno, kako [nepri]merno je ravnalo, da k svečanemu otvorjenju deželnega zbora nij bil prišel niti namestnik, niti namestnika namestnik, ampak le najmlajši namestniški svetovalec; zato je ta pot zopet prišel vlado zastopat dvorni svetovalec Rinaldini, ki je nasproti Vidacovichovim tožbam zagovarjal vlado ter mej drugim tudi rekel, da vlada nij odgovorna zato, kar nje uradni list v neuradnem oddelku prijavlja. Omenjeni poslanec se je zadovoljil z izraženimi besedami, ki so zavračale neustavno besedovanje uradnega lista, a pristavil je tudi željo, naj bi vlada jednako vestno in neumorno opazovala uradne liste kot opazuje neuradne in neodvisne časnike, ki jih pogostoma po objektivnej

poti zasega celo zaradi reči, zaradi katerih jih sodnije osvobodijo.

Potem je zbor volil zapisnikarje in odbornike v odsek za pogozdovanje Krasa; v zadnjem tem odseku je tudi okolični poslanec g. Nadlišek.

Uže jedenkrat je naš deželni zbor s posebnim sklepom zahteval, naj ministerstvo v Trstu ustanovi pravno akademijo z italijanskim učnim jezikom. Vlada še odgovorila nič nij na ta odlok. A Italijani ne opešajo tako naglo in tako bodo letos uže dvanaestokrat pozvali vlado, naj usliši in izvrši rečeni sklep. Danes ne mislim na dalje o tem govoriti, ampak le toliko omenim, da se mi zdi trgovinski Trst neprimeren, neugoden za pravno akademijo. Tudi nijmajo Italijani toliko uzroka tožiti, ker jim vlada rada, le prerada izvrši vsako željo, če se le dejanjsko izpolni da. Saj jim je na vseučilišči v Innsbrucku, zlasti na pravnem fakultetu nastavila več rednih profesorjev, ki italijanskim dijakom italijanski predavajo glavne predmete pravoslavne znanosti. In kako strežejo Italijanom vseučiliščnikom na vseučilišči v Gradci! In dalje pomislite; koliko pa je vseh Italijanov prebivalcev v Avstriji? Precejšnje število skupaj bivajočih v južnih Tirolih (370.000); drugodi (na Primorskem) so razen male peščiice Furlanov le po primorskih mestih in nekaterih notranjih gnezdih sem ter tja raztreseni. Nas Slovencev je osemkrat toliko in vsi bivamo skupno po vkupe se držečih deželah, a nam slavna vlada ne privoščí še izvenrednih stolic na graškem vseučilišči! In kako bi psovali naše slovenske pravnike, ko bi zahtevali, da naj jih pri državnih izpitih izprašujejo slovenski!

V isteji seji je poslanec Artelli poudarjal, kako propadata namorska obrt in kupčija v Trstu, ter je nasvetoval, naj bi se deželni zbor s posebnim sklepom obrnil do sl. vlade, kako bi se v okom prišlo temu propadu. Deželni zbor naj priporoči vladi, da izvrši vse nasvete, ki jih je v tem smislu zadnjič jej izročil deželni zbor istrski (v seji od 6. septembra) in shod avstrijsko-ogrskih mornarjev na Reki (27. avgusta t. l.). Res zadnji čas, da se kaj stori za Trst. Reka in Benetke, ogrska in italijanska vlada storé vse, da bi se Trstu vzela prekomorska velika kupčija, ter privabila njihovima pristaniščama — Reki in Benetkam. Uže zadnjič sem bil omenil, kako zavezo je sklenilo ogrsko ministerstvo z raznimi železnicami na korist velikej kupčiji na Reci. A to zavezo je zdaj ogrska vlada še raztegnila in popolnila. Pridobila je namreč vse železnice na Ogrskem, da bodo blago prevažale po zelo znižaneji ceni do Pešte, ko hitro je to blago namenjeno v Reko. Tako bode Trst zopet veliko izgubil in res se je bati, da se ne bi naši bogati trgovci s svojimi kapitali jeli seliti v Reko. Dunajsko trgovinsko ministerstvo se je sicer pritožilo zoper to novo pogodbo mej ogrsko vlado in ogrskimi železnicami, češ, da nasprotuje občnej trgovinskeji pogodbi in jednakosti obeh držav — Ogrske in Avstrijske. A ogrska vlada se doslej nij zmenila za tak ugovor ter skuša neprestano še po drugeji poti Reki privabiti veliko prekomorsko kupčijo. Naše — dunajsko — ministerstvo je hotelo tudi saksonske železnice pridobiti za posebno pogodbo, po katereji bi blago iz Trsta (ali za Trst) hitreje in po nižejji ceni imele prevažati, da bi naš Trst mogel tekrovati s Hamburgom in Bremenom, a saksonske železnice so zavrnile vse ponudbe in zahteve, čemur se nij čuditi, kajti one se ravnaajo po načelih in besedah

ministra Bismarka, ki nij naš največji nasprotnik le na političnem polji, ampak tudi na gmotnem, narodno-gospodarskem.

Jednako ravna italijanska vlada, da bi povzdignila veliko kupčijo v Benetkah. Tej naravno pot gladijo razne pogodbe z nemškimi in švajcarskimi železnicami, tako, da naš Trst ne more pri velikeji kupčiji v dežele ob Bodenskem jezeru lahko tekrovati z Benetkami. In zadnjič je genijalni inženir Guscetti v Milanu izumel še neki poseben načrt, ki bi imel veliko kupčijo v Benetkah še bolj pospeševati. Po njegovem načrtu, izročenem trgovinskeji in obrtnej zbornici v Milanu, naj bi se izkopal velikansk prekop iz Benetk do Magadina na preimenitnej noveji železnici skozi goro sv. Gotarda. Bolj plitvi parobrodi bi prevažali ljudi in blago po tem prekoku, ki bi držal iz Benetk po reki Padu, po rokavu v Pavijo, dalje po Cavourjevem prekoku (canal grande), po Ticinu in Velikem jezeru (lago maggiore) do rečene postaje. Res velikansk načrt, ko bi ga Italijani izvršili.

On teden, če se ne motim v četrtek, je iz Malte sem priplula velika ruska oklopnica „vojvoda Edinburški“ imenovana. Ta jako lepa vojna ladija je bila l. 1875 dodelana, ter ima tako močan stroj, da vsako uro preplava 10 morskih milj. Oborožena je z 8 mitraljezi in 10 topovi, katerih 4 so posebno veliki. Nosi 430 mornarjev, po večem prav korenjaških ljudij. Poveljnik jej je T. Giers; a s tem se je sem pripeljal tudi stari ruski contre-admiral Kremer, ki je lani vodil rusko ladijevje pred Ušinjem. Kaj da ta prihod pomeni, povedó naj oni možakarji, ki uganjajo visoko politiko.

Čudno, zadnjič se je bil v našej okolici okrog Miramara raztrosil glas, da v Miramare pride stanovat sveti oče papež iz Rima. Ko sem vam hotel po telegrafu naznaniti to novico, nijso hoteli sprejeti telegrama, češ, da je namestnik uže prej prepovedal to, ko so dopisniki hoteli brzogajiti dunajskim listom. Kako bi po takem telegrafski urad shajal z lastnimi dohodki.

Lepo je, da so Kananci nad Gorico prejšnjemu namestniku baronu Pinu, zdanjemu trgovinskemu ministru, podelili častno občanstvo. Mož nij bil nikdar naš načelni sovražnik ter je uže kot okrajni glavar v Gorici marsikaj storil za slovensko okrajno glavarstvo gorisko.

Da se naši listi „Independente“, „Cittadino“, „Triester Tagblatt“ in „Triester Ztg.“ spoštljivo in z veseljem spominajo narodnega deželnega poslanca kranjskega gosp. Potočnika, ki je z nova sprožil nasvet o železničnej zvezi mej Loko in Trstom, denes na drobnejše ne bodem poročal. Bog daj, da bi dotična resolucija imela kaj uspeha.

Iz Ptuj 1. oktobra. [Izv. dop.] (Seja okrajnega zastopa.) V 27. dan meseca septembra sklicana je bila skupščina okrajnega zastopa ptujskega; po prečitanih zapisnikih oglašil se je za besedo g. Pisk predlagajoč, naj se ne odobruje postopek okrajnega odbora, kateri je pretresel pravila bodoče okrajne hranilnice in pretresana predložil veleslavnemu c. kr. namestništvu, nego želel je, da se skupščini izroče na pretres. Znati je, ka v poslednji sednici bila je vsa ta stvar prepuščena okrajnemu odboru. Piskov predlog zavrgla je večina.

Proti volitvi grofa Wurmblanda iz skupine vlastelinske vložila je narodna stranka prosved pri veleslavnem c. kr. namestništvu in to vr-

nolo je dotično vlogo okrajnemu odboru s tem, da so v bodočej skupščinski sednici izvoli poseben odbor, kateri ima volitvene spise pregledati, izpitati ter o tem poročati v drugej seji. Ali glej čudo golemo! Grof Wurmbrand napisal je pooblastilo glaseče se na ime gosp. prof. Gaupmana, da ta namestu grofa glasuje, ker grof Wurmbrand zdaj sedi v deželnem zboru. Izredna prikazen! Wurmbrandova izvolitev še nij niti uverovljena, pa si ta baloški grof drzne pooblaščati drugega človeka za okrajnega zastopnika, misleč, ka se slovenske ovčice s tem zadovolje. Je-li to plemenito? Plemenita kri ima početek pri plemenitih delih. V § 47 zakona o okrajnih zastopih na Štajarskem od dné 14. junija 1866. leta se čita: „Oni vlasteli . . . , kateri némajo v okraji stalnega bivališča, opravičeni so izimno kot okrajni zastopniki zastopati se dati po pooblaščenju“. Doslé še nij znano, ka bi grof Wurmbrand imel kde indi kakor v haloškem Borlu svoje stalno bivališče. Njegova gospa je zdaj, kakor je gosp. Gregorec kot vračnik posvedočil, zbog zdravstvenih ozirov na Koroškem, on sam pa v deželnem zboru v Gradci, a pravo domovališče*) je v Borlu. Proti veljavnosti tega pooblastila glasovalo je 19 okrajnih zastopnikov. a nasprotna stranka imela je 18 glasov, Gaupmanov kot nezastopnikov nij se sprejel, in na to pobrisali so jo iz dvorane vsi nemškutarji in Nemec Eckl. Nas je ostalo 19, čezpolovična večina pa je 21, torej nijsmo mogli dalje zborovati in sklepati; dva našinca sta doma ostala, kar se nikoli več ne sme zgoditi: ali svojo čatno službo redno vršiti, ali pa iste ne sprejeti.

Zapomniti še je treba g. Ecklna besede pri odhodu: „Vi kmetje imate pri plugu ostati“. Kaj ne pri plugu ostati? Vi švabčki in nemškutarčki pa bi z nami gospodovali, in mi kot ponižni sluge rabotali in plačevali? Nikdar več, vsled svetega gasla: „jednaka bremena, jednake pravice“. Tlaka je preodpravljena.

Slovenec!

Kakór pečina trdno stoj,
In topov groma se ne boj;
Na beg nikdár se ne poda,
Kdor kri slovensko v žilah 'ma!

Izpod Moskve 1. oktobra. [Izv. dop.]
(Nekoliko splošnih opoménj za uvod.) „Tvorec zistemu je podoben arestantu, kateri misli z lampo svoje temnice osvetljevati svet božji“ — pravi nek moder mož. Lehko si torej urazumete, zakaj moji dopisi zistematični ne bodo. Tudi učenosti v njih ne iščite, ta reč je povsod nekako draga, a pri nas še posebno: mi komaj zadostuje za vsakdanje potrebe. Pisal bom, kar mi bo mogoče prosto, kratko in pogosto, brez globokih in visokih presod o vsem, kar se tiče našega tekočega življenja, kak državnega tak i slovesnega, pošteno, kak Slavjan k Slavjanom o Slavjanih brez pretir, po: „beatae plane aures, quae non vocem foris sonantem, sed intus anscultant veritatem docentem.“

Preteklo je uže pol leta, kar se je zgodila strašna, krvava katastrofa v Petrogradu, kar so vrage ne samo naroda ruskega, nego celega roda človeškega ubili nam očeta-carja Aleksandra II. Nihilistična propaganda mislila je, če ne oprovrnoti vse Rusije, saj ustaviti jo

*) Domovališče je torišče, kder je kaka osoba ustanovila središče svojega državnega in društvenega žitka s tem, ka je kan, stalno na nekej točki bivati, po dejanskem početku bivanja izjavila. (Rotteck u. Welcker, Staats-Lexicon). Državljan, kateri na neki določen čas ali na preklic pozove se h kakšnemu uredu, ohranja svoje poprejšnje domovališče. Gg. dr. Strafella, dr. Breznik in dr. Mihelič bi morali to znati, a ne občinstvu peska metati v oči.

na potu mirnih reform. Pa kolikor moremo zdaj soditi, se je zverska druhal silno zmotila. Rusija je res drognola od strahu, kaj bo ž njo, pa ta prepet nij bil tak dolgovečen, kak velik, ne tak poguben v svojih posledkih, kak strašen v začetku.

Skoro je bilo vidno, da Rusija še nij propala, da je v sinu pokojnega carja našla dostojnega njemu namestnika, a sebi vladarja, novega očeta carja. Beseda Aleksandra III. k narodom velike države nij bila prazna fraza, ampak polna istine, volje in ljubezni, kojej nikdo nij mogel neveriti. Istinitost, v podobnih slučajih conditio sine qua non, iskrenost, pravim, katera je vejala iz carskega manifesta, porodila je iskrenost in zaupanje tudi v podanikih, in vsa Rusija brez ničnih izjem oddala se je popolnem umu in srcu svojega novega gospodarja.

Narodni duh trpel je poslednja leta mnogo poniževanja in sramote. Bil je klavern, nij si vedel pomagati niti od vnanjih niti od notranjih vragov. Pa vsaka reč ima svojo mero in tudi gorje ruskega naroda dostiglo je svojih krajnih predelov. Vrag je nas mislil ubiti, a nas je le oživel! Res čudni so poti previdnosti božje . . .

Vse se je prepričalo, da tak dalje iti ne more. Nič nij nevarneje kreposti državnej, kak polomere: srčna diktatura je falirala. Režim „ni ptič ni miš“ ustopil je razumi vladi umečej soglasovati svojo namere z zahtevami naroda. Razdal se je s prestola zgodovinsk klik: „Ruski narod je silen samo s svojim carjem!“ Narodno čuvstvo se je prebudilo, pokazalo na svoje ljubimce, a carska milost prizvala jih je, da bi ž njo redili in pravili sodbe velike države. Rusija se je popravila od strašnega udara in vstopila zopet na pot mirnega razvoja, kajti car in narod sta jedina.

—f—

Domače stvari.

— (Kranjski deželni zbor.) Denes ob 10. uri dopoldne je V. seja deželnega zbora kranjskega. Na dnevnem redu je: 1. Branje zapisnika o IV. seji dné 5. oktobra. 2. Naznanila deželno-zbornega predsedstva. 3. Poročilo deželnega odbora gledé zgradbe deželnega muzeja „Rudolfinum“ v Ljubljani. (Priloga št. 43.) 4. Poročilo finančnega odseka o pritožbi grofa Lanthierija glede zaračunanja pri posestvu Slapskem. (Priloga št. 42.) 5. Poročilo finančnega odseka o proračunu bolničnega, porodiškega, najdeniškega in blazničnega zaklada za leto 1882. k prilogi 7, podpriloga C I, II., III. in IV. (Priloga šte. 41.) 6. Poročilo finančnega odseka o nakupu mestne ledenice v bolnici k prilogi 32. (Priloga št. 38.) 7. Poročilo finančnega odseka o stavbi barake in drvarnice v bolnici in jedne drvarnice v podružnici na Poljanah k prilogi 33. (Pril. št. 39.) 8. Poročilo finančnega odseka o prošnji zdravnikazistenta dr. Preinča za definitivno nameščenje. (Priloga št. 40.) 9. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu zaklada posilne delavnice za l. 1880. z dotičnimi odstavki letnega poročila. 10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskih sklepih bolničnega, porodiškega, najdeniškega in blazničnega zaklada k prilogi 7. podpriloga C. I, II, III, IV l. 1880. z dotičnimi odstavki letnega poročila. 11. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu za l. 1880 in o proračunu za l. 1882. gledališkega zaklada k prilogi št. 2. z dotičnimi odstavki letnega poročila. 12. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu za l. 1880. in o proračunu za l.

1882. ustanovnih zaklad k prilogi št. 3. in 4. z dotičnimi odstavki letnega poročila, posebno o izvršitvi dotičnih deželno-zbornih sklepov gledé sirotniških zadev k prilogi 31. 13. Ustno poročilo finančnega odseka o peticijah. 14. Ustno poročilo gospodarskega odseka o vladnej predlogi gledé obiskovanja c. kr. rudniške šole v Idriji in pravico javnosti imajočih osobinskih šol. (K prilogi št. 19.) 15. Ustna poročila upravnega odseka o nekaterih peticijah.

— (Nagle smrti) je včeraj ob 1. uri popoldne tukaj umrl g. Jan Lapajne, umirovljeni c. kr. okrajni sodnik.

— (Dr. M. Napotnik) je imenovan začasnim profesorjem cerkvenega prava v mariborskem bogoslovju.

— (Za živinorejce.) Kranjske kmetijske družbe odborik g. Peter Lasnik je na Koroškem nakupil 12 lepih juncev in 12 telic. Mlada ta živina se bode prihodnji ponedeljek v Kranji licitando prodajala.

— (Mrlič izkopan.) Znorela ženska je pred kratkim po noči na Smledniškem pokopališči izgrebla svojega brata, ki je bil uže dve leti pokopan. Nora je nesla kosti na Šmarino goro, jih tam izpirala, pa na nje polagala kruh. Žandarmi so blazno žensko ujeli in odvéli v blaznico.

— (Učiteljske spremembe na Kranjskem.) Definitivno nameščeni so gg.: Mihael Kuster, nadučitelj v Kranji; Anton Majar iz Kranjske gore v Leskovci pri Krškem; Leopold Žorž v Idriji; Matija Japelj, iz Šenčurja pri Kranji v Podkrajji na Vipavskem; Gottfried Erker, od Stare cerkve v Mozliji (Kočevsko); Karol Strel je II. učitelj v Šmartinem pri Litiji; Jurij Krener, IV. učitelj v Škofjeji Loki; Jan. Čuk v Šent-Janži; Andrej Šest, II. učitelj v Račjem pri Zidanem mostu. Gdč. Roza Junis, III. učiteljica na Duplici pri Zagorji; Ana Šetina, učiteljica pri sv. Križi, v Šmartno pri Litiji, na II. mesto; Neža Levstek, stalno v Senožečah, in Marija Marolt na Raki. Na IV. učiteljsko službo v Postojini pride gdč. Pavla pl. Renzenberg, dosihmal v Vipavi; gdč. Andolšek na III. učiteljsko službo v Račje pri Zidanem mostu, a Marija Wessner na IV. učiteljsko mesto v Krškem. V Nevlje pri Kamniku odhaja učiteljica J. Kronabethvogel, in v Dolskem ostane Julijana Gula, obe začasno. Gospod Avgust Kleč, začasni učitelj v Starem trgu pri Loži odhaja na Rakek. Gdč. Amalija Spoljarič, dozda v Planini, je dobila službo na c. kr. mornarskeje ljudskeje šoli v Pulji. — Gdč. Avgusta Župan, učiteljica na Duplici pri Zagorji, dobi službo na Krškem; g. Jan Topolovšek, učitelj isto tam, začasno v Žalno. Gdč. Ana Demel, pomožna učiteljica v Kočevji, dobi službo v Starem logu. G. Kaspar Brake, učitelj v Voklem pri Kranji, stopil je v Waldherrjev zavod. Začasne službe so dobili izprašani učiteljski kandidatje gg.: Jan Anžiček v Nadjem selu, Erker ml. v Gotnici, Alojzij Funtek v Šmartinem pri Litiji, Feliks Majar v Orehek, Josip Poznik v Polomu, Jan Wittreich pri Starej cerkvi v Kočevji, J. Bizil v Zgornjem Tuhinji pri Kamniku.

Razne vesti.

* (Avstrijska deželna banka.) Upravni svet avstrijske deželske banke je sklenil, da se ima od 1. oktobra t. l. na dozda izdane začasne bankine liste počenši od 1. številke notri do 200 000 plača na odbitek odrajtati in sicer na račun dozdanjega poslovskega dobička tako, da jeden bankin list plača 4 gl. 16 kr. av. v. v zlatu ali 10 frankov 40 centinov na delnico. Ta znesek se proti pokazanemu

in z bankinim kolkom previdenemu začasnemu bankinemu listu, kateremu se pridene še poseben spričevalen listič, izplačuje na Dunaji pri družbinej blagajnici, v Parizu pri blagajnici družbe Société de l' Union Générale, v Lyonu, Marsiliji, v Saint-Etienne in v Rimu pri pomožnih blagajnicah družbe Société de l' Union Générale.

* (Kristofa Kolumba) bode baje papež Leon XIII. prograsil za svetnika.

* (Brzjavne poslanice z denarjem.) Pred malo časom je prišla v Trst brzjavna poslanica na neko popolnem neznano žensko. Ker se ni mogla dostaviti, odprl jo je kontrolor ter prvotnej postaji poročil, da se ne more izročiti. Potem pa je prišla napisnica v brzjavni urad po poslanico. Ko pa se jej je izročila in je žena videla, da je bila odprta, grozno se je začela hudovati in trditi, da je bil denar v njej, in da ga jej je kontrolor ukradel. — Nekaj jednečega se je leta 1851 zgodilo v Ljubljani. Prinesla je namreč stara žena na pošto pismo brez napisa, in ko jo je uradnik vprašal, kam in komu je namenjeno pismo, nij hotela povedati, ampak očitala mu je, da je taka radovednost pregrešna.

* (Tri osebe so se zadušile) v Časlavu l. t. m. To pa se je zgodilo tako le: Tamošnji 41 letni posestnik V. Vrani je imel na dvorišču okoli štiri sežnje globok vodnjak, ki pa je bil radi pomanjkanja vode uže pet let zazidan. Da bi pa vendar zopet naredili vodnjak, sta posestnik in njega hlapec odstranila zid in postavila lestvo v vodnjak, po kateri je potem šel doli hlapec. Komaj pa je storil korak, pa je padel v vodnjak. Da bi rešil hlapca, hotel je posestnik iti v vodnjak, a tudi njega je doletela jednaka osoda. Zdaj je prihitela k vodnjaku posestnikova žena in v obupnosti hotela stopati po lestvi v vodnjak, in zgodilo se jej je, kakor onima dvema. Vse je zadušil slabi zrak, ki je iz vodnjaka puhtel.

* (Salomonovo svetišče) je ukazal sultan, kakor pripovedujejo listi iz Jeruzalema, restavrirati in prostor pred njim osnažiti peska in plevla. Na tem prostoru stoji tudi Omerjeva mošeja, ki ima letnih 150.000 gld. dohodkov. Ta svota se je do zdaj pošiljala v Carigrad, zdaj pa se bode uporabila v popravilo Salomonovega svetišča.

* (Pruska država) šteje po slednji štetvi dné 1. decembra 1880 17,645.462 prebivalcev evangelskega, 9,205.136 katoliškega veroizpovedanja, 363.790 židov, 42.517 drugih veroizpovedanj in 22.006 prebivalcev nij naznanilo svojega veroizpovedanja.

Listnica ópravništva. G. Alb. S. v Kopru. Pošljite g. dr. J. Staretu, c. kr. finančne prokuratorje adjunkt.

Dunajska borza 7. oktobra

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	76 gld.	45	kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . .	77	45	"
Zlata renta . . .	94	45	"
1860 drž. posojilo . . .	131	50	"
Akcije narodne banke . . .	830	—	"
Kreditne akcije . . .	368	—	"
Londra . . .	118	30	"
Srebro . . .	—	—	"
Napol. . .	3	36 1/2	"
C. kr. cekini . . .	5	64	"
Državne marke . . .	57	85	"

V najem se dá

na Vrhniki h. št. 115 zaradi preselitve gostilna in prodajalnice z mešaním blagom. Poleg tega so še tri soče za stanovanje. Prodajalnice se lahko prevzame z blagom ali brez blaga. Natančnejša pojasnila se zvedó v istej hiši (564—2)

Vsako množino (570 2)

j a j c

(na dom prinešenih) kupi

Rudolf Kirbisch,
sladčičar, v Ljubljani, v „Zvezdi“.

Izdatelj in odgovorni urednik Makso Armič.

Za jesensko in zimsko saisono

dobili smo ravno kar bogato zbirko cene, modne, solidne, to- in inozemske **robe za obleko**, katero najtopleje priporočamo p. n. občinstvu, obetajoč največjo postrežbo in najbolj modno fačono. (535—7)

Predstojništvo „uniji krojačev“.

Št. 8803.

(555—3)

Razglas.

Srenjski zbor mesta Ljubljane je v svojej seji dné 3. junija t. l. dozdanji davek od psov letnih 2 gld. od 1. januarja 1882 naprej na 4 gld. na leto zvikšal.

To se v splošno vednost razglasi s pristavkom, da se bode zvikšani davek od 1. januarja 1882 naprej od vsacega psa v okrožji ljubljanskega mesta, izvzemši samo tiste pse, ki so za varstvo samotnih posestev neobhodno potrebni, pobiral, da se bodo pa lastniki psov, ki bi skušali se plačilu davka odtegniti, ki bi pse zakrivali ali pa ponarejene in neveljavne marke rabili, za vsak slučaj posebej s plačilom letnega davka in še posebej v denarji z 2 gld. za vsacega psa kaznovali.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 26. septembra 1881.

Župan: Laschan.

Za jesensko in zimsko saisono!

Jesenska oblaciła	od gld. 14 do 35
Navlečnike	" " 12 " 28
Zimske suknje	" " 14 " 45
Menčikov-suknje	" " 14 " 28
Suknje od bukovice	" " 8 " 15
Obleko za dečke	" " 5 " 15
Hlače	" " 5 " 12
Salonsko obleko	" " 28 " 32

prodaje (550—6)

EMERIK GRULA,
v Ljubljani, Gledališka ulica št. 5.

NAJBOLJŠI PAPIR ZA CIGARETE JE LE HOUBLON

FRANZOSKI IZDELEK.

!! SVARI SE !!

PRED PONAREJEVANJEM.

Ta papir je pravi samo tedaj, ako ima vsak list znamenje LE HOUBLON in vsak karton spodaj stoječe varstveno znamenje in signaturo.

Cawley Henry
Propriété de Bravat.

CAWLEY et HENRY, jedini fabrikantje PARIS.

Tuji

7. oktobra:

Pri Stonu: Lesar iz Ribnice. — Maletz, Birk, Schilerverein z Dunaja. — Maler iz Sancenberga. — Sarpa iz Benetk. — Frle-denheim z Dunaja. — Handel iz Bihača.

Pri Mallét: Weber, dr. Krükl z Dunaja. — Duisberg iz Nürnberga.

(557—5)

Tirolski zeljerezec

je zopet prišel sem in stanuje: Rožne ulice št. 15 (Gostilna „pri mestu Monakovem“); priporoča se častitemu p. n. občinstvu omenjajoč, da je na izrečno željo tudi pripravljen, zelje bolj debelo rezati. On ostane celo sezono tukaj. (571—2)

Št. 12.898.

(556—3)

Razglas.

V smislu tukajšnjih mestnih pravil se

a) račun mestne blagajnice za leto 1880 in
b) računi sedem zakladov, ki jih mesto oskrbuje za leto 1881

1. do 15. oktobra 1881

v magistratnej ekspeditnej pisarni razpoložé, da jih vsak meščan lahko pregleda in svoje opazke po zapisniku odda.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 27. septembra 1881.

Župan: Laschan.

Marijinceljske kapljice za želodec,

nepresežno izvrstno zdravilo zoper vse bolezni v želodci

in nepresežno zoper neslast do jedi, slabi želodec, smrdečo sapo, napihnenje, kislo podiranje, ščipanje, katar v želodci, zgago, da se ne nareja pesek in pšeno in slez, zoper zlatenico, gnjus in bljuvanje, da glava ne boli (če izvira bolečina iz želodca), zoper krč v želodci, preobloženje želodca z jedjo ali piščo, črve, oper bolezni na vranioci, jetrah in zoper zlato žilo.

Glavna zaloga:

Lekar C. Brady, Kremsier, Moravsko. Jedna sklenica z navodilom, kako se rabi, stane 35 kr.

Prave ima samo: V Ljubljani: lekarna Gabriel Piccoli, na dunajskej cesti; lekarna Josip Svoboda, na Prešimovem trgu. V Novem mestu: lekarna Dom. Rizzoli; lekarna Jos. Bergmann. V Postojni: Anton Leban. V Gorici: lekarna A. de Gironcoli. V Ajdovščini: lekarna Mich. Guglielmo. Celje: lekar J. Kupferschmied; Kranj: lekar Drag. Šavnik; Kamnik: lekar Josip Močnik.

Svaritev! Ker se v zadnjem času naš izdelek posnemlje in ponareja, zato prosimo, naj se kupuje samo v zgoraj navedenih zalogah in pazi naj se osobito na ta znamenja: Prave Marijinceljske kapljice za želodec morajo imeti v sklenico vtisnene besede: Echte Maria-zeller Magentropfen — Brady & Dostal — Apotheker, sklenica mora biti zapečaten z našim originalnim pečatom, na navodilu za rabo in na zavitku, na katerem je podoba Marijinceljske matere božje, mora biti poleg te podobe utisneno sodnijsko spravljeno varstveno znamenje in zavoj mora biti zapečaten z našim varstvenim znamenjem. Izdelki podobnega ali istega imena, ki némajo teh znakov istinitosti, naj se zavržejo kot ponarejeni in prosimo, naj se nam taki slučajji takoj naznajo, da bodo sodnijski kaznovani izdelovalci in prodajalci. (487—6)

V najem se dá popolnem opravljena

kavarna z restavracijo

v sredi trga Postojna od 1. decembra 1881 počenši, kakor najemnik želi, na tri ali pet let. Zraven kavarniških prostorov dobi najemnik v porabo dve sobi za stanovanje, drvarnico in magacin pod streho. — Natančnejše se zvé pri gospodu

Alojziji Deklevi
v Ljubljani.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.